

Louis HÉBERT, Dispositifs pour L'Analyse des Textes et des Images: Introduction a la sémiotique appliquée, Presses Universitaires de Limoges, Limoges cedex-France 2009, 282 s.

Zeliha Kapukaya*

Kanada Quebec Üniversitesinden Profesör Louis Hébert; 2011 yılında Fransızca olarak yayınlanan *Dispositifs pour L'Analyse des Textes et des Images* adlı kitabı ile metin ve imaj analizi konusunda semiyotik biliminin bakış açısıyla geliştirilen ve uygulanan belli başlı yöntemleri, teori ve örnek uygulamaları ile yeniden ele alarak bilim dünyasına sunmaktadır. *İmaj ve Metin Analizinde Yöntemler, Uygulamalı Semiyotiğe Giriş* olarak Türkçe'ye aktarabileceğimiz bu eser, Julie Tabler tarafından *Tools for Text and Image Analysis, An Introduction to Applied Semiotics* olarak Fransızca'dan İngilizceye tercüme edilmiştir.

Hébert'in kitabında ortaya koyduğu semiyotik analizlere geçmeden önce, Türk okurunun pek de aşına olmadığı semiyoloji hakkında kısa bir bilgi vermekte yarar vardır. 20. yüzyılda dünyanın gündemine gelen semiyotik ya da diğer adıyla semiyoloji, işaretlerin yorumlanmasını, üretilmesini veya işaretleri anlama süreçlerini içeren bütün faktörlerin sistematik bir şekilde incelenmesine dayalı bir bilim dalıdır. Semiyotik disiplinler arası bir yöntemdir. Semiyotik, temel olarak anlam ve bildirişim konularını inceler.

Modern semiyotik başlıca iki kaynağa dayanır. Bunlardan birincisi Ferdinand de Saussure'ün 1916 yılında yayınlanan kitabı *Genel Dilbilim Dersleri*'i adlı kitabında ortaya koyduğu görüşlerdir; ikincisi ise Charles Sanders Peirce'ün yazılarıdır. *Genel Dilbilim Dersleri* adlı kitabında göstergelerin toplum içinde yaşamını inceleyecek bir bilimin varlığına işaret eden Saussure, bu bilimin varlığından ilk olarak söz eden kişidir. Semiyotik üzerine bu günkü anlamda ilk sistematik incelemeyi başlatan Charles Sanders Pierce'tür. Kültürel kodlar, gelenekler ve metni anlam süreçlerine göre düzenlenmiş işaret sistemleri diye nitelenen her şey semiyotiğin inceleme alanına girmektedir. Mimari, moda, sanatın bütün alanları, iletişim bilimleri, gibi pek çok sahada semiyotik biliminin yöntemleri uygulanmaktadır. Dil, semiyotiğe göre bir göstergeler dizgesidir. Malzemesi dil olan ve dilin estetik işlevle kullanılmasından meydana gelen edebiyat da semiyotiğin inceleme sahasına giren bir alandır. Dolayısıyla Edebiyat bilimi incelemelerinde de semiyotik yöntemlerin kullanılması edebî metinlerin daha iyi analiz edilmesi açısından oldukça önemlidir.

Hébert, *Metin ve İmaj Analizinde Yöntemler, Uygulamalı Semiyotiğe Giriş* adlı eserinde, edebi ve edebi olmayan metinlerin ve edebiyat başta olmak üzere resim, heykel gibi görsel sanatlar, mitoloji, reklam vs. alanlarda sıkça kullanılan imajların analizine yönelik kullanılan semiyotik inceleme metodlarını, teorileri ve örnek uygulamalarıyla bir araya getirmiştir. Eser, Giriş bölümüyle başlar. Bu bölümde Hébert kısaca kitabın yazılış amacını anlatır. Kitabın yazılış amacının bir veya birden fazla teorik semiyotik sistemin sunulması değil, bu semiyotik sistemlerden metin ve imaj analizinde kullanılan bazı yöntemlerin ele alınması, rafine edilmesi ve kullanımlarının örneklendirilmesi olduğunu ifade eder. Bu bölümde ayrıca analitik yöntemlerin ne olduğu ve bunların nasıl kullanılacağı anlatılır.

---

* Balıkesir Polis Meslek Yüksek Okulu Öğretim Görevlisi, zelihakapukaya10@hotmail.com.

KAPUKAYA, Louis Hébert... AKAD, 1 [2], 89-91

Eser 12 bölümden oluşmaktadır. Her bölümde, o bölümde neler anlatıldığına dair *Özet* kısmı bulunur. Özet kısmından sonra teoriler verilir ve her bölüm teorisinin uygulandığı *Uygulama* kısmı ile bitirilir. Bölümler şu şekilde sıralanmıştır.

1. Yapısal İlişkiler Analizi: Homologation
2. Semiyotik Kare (Le Carré Sémiotique) Dönüşüm Operasyonları(Transformation Operations)
3. Veridictory Kare(Le carré véridictoire)
4. Tensiv modeli (le schéma tensif)
5. Aktansiyel Model(Le modéle actantiel)
6. Anlatı Programı (Le progmmme narratif)
7. Kanonik Anlatı Şeması (Le schéma narratif canonique)
8. Figüratif, Tematik ve Axiological Analizler (L' analyse figürative, thématique et axiologique)
9. Timik Analiz (L'analyse thymique)
10. Semik Analiz (L' analyse sémique)
11. Diyalojik Analiz (La dialogique)
12. Semantik Grafik (Le graphe sémantique)

Bu bölümlerden sonra da yazar kitapta kullandığı sembollerin ve terimlerin bir listesini vermiştir. Hébert, kitabındaki her bölümü önce özetler. Özet kısımlarında, söz konusu bölümde anlatılan konu, oldukça açık ve net ifadelerle kısa cümleler kurularak anlatılır. Teori kısmında teorisinin ne olduğu, ilk olarak kim tarafından ortaya atıldığı, hangi alanlarda kullanıldığı, teorisinin tarihi gelişim seyri verildikten sonra, teorisinin detaylarına girilir ve ele alınan teori örneklerle açıklanır. Daha sonra Uygulama kısmına geçilir. Burada verilen teorik bilgi seçilen metinler ya da figüratif eserler üzerinde uygulanır. Uygulamadan elde edilen sonuçlar o bölümün sonunda açıklayıcı bir üslupla anlatılır.

Hébert'in kitabında ele aldığı ve uygulamalı olarak gösterdiği semiyotik inceleme yöntemleri arasında Edebiyat Bilimi'nin kullanabileceği bazı yöntemler öne çıkmaktadır. Bunlar arasında yapısalcı semiyotikçi Greimas'ın geliştirdiği *Aktansiyel Model*, semik molekül kavramını ortaya atan Rastier'in karşıtlıklar fikrine dayanan *Semiyotik Kare* ve *Semik Analiz*; ayrıca anlatı metinlerindeki derin yapıyı analiz etmede kullanılan *Anlatı Programı* ve *Kanonik Anlatı Şeması* bölümleri oldukça dikkat çekicidir.

Hébert, kitabında yalnızca başlıca semiyotik metin ve imaj analiz yöntemlerini vermekle kalmayarak semiyotik biliminde kullanılan temel kavramları da detaylı bir şekilde ele almıştır.

Prof. Dr. Louis Hébert 2011 yılı Nisan ayında Türkiye'ye gelmiş ve Balıkesir Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümünde kitabında öne çıkan başlıkları bir hafta boyunca panel, seminer ve lisans üstür derslerde anlatma lütüfunda bulunmuştur. Hébert'in *Dispositifs pour L'Analyse des Textes et des Images* adlı çalışmasının Türkçeye tercüme edilerek Türk bilim dünyasında kazandırılması edebi metin analizlerinde yeni ufuklar açacaktır.